

Kiribati

Tuoan te ririniman

Maroroakinan te tutuo
ae ko tangiria

[TimeToCervicalScreen.nz](https://www.timecervicalscreen.nz)



Time to
screen

National
Cervical
Screening
Programme

Te wewete nakoimi ainen Tebekebeke

Turou, (te aono ni Kuuka)

Tulou, (Biiti)

Mautaunga, (Kiribati)

Tulou, (Niue)

Turo', (Rotuma)

Tulou, (Samoa)

Tulou, (Tokelau)

Tulou, (Tuvalu)

Tulou, (Tonga)

Ti anga karineakimi,
inaomatami ma ami tai ae
kakawaki n karinea ami iango,
rabwatami ao tamneimi

Ma te kaunganano,
ao ti anoi ngkami bwa ti na
uaia n maroroakina ao n waakina
te kawai ae e tamaroa ibukin
nikoan maruringira.



Te HPV ma te kaentia n te ririniman

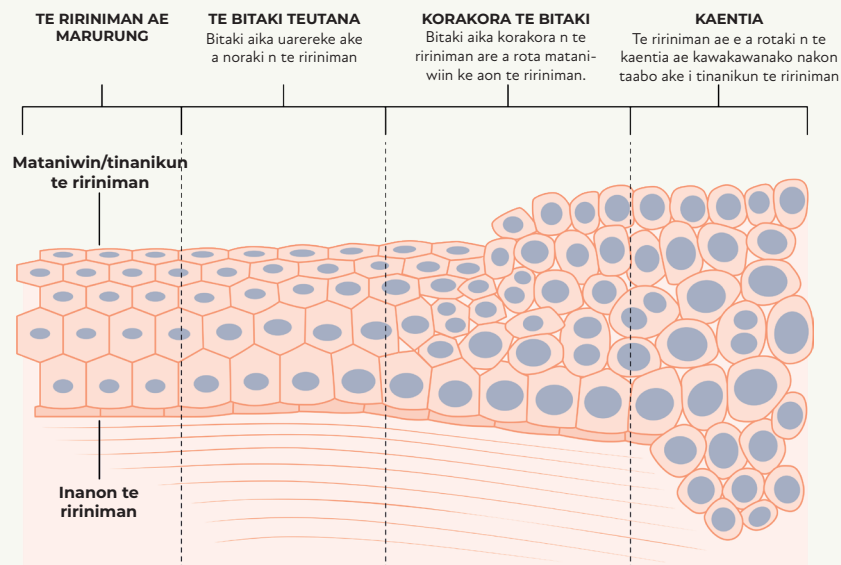
Angiin te kaentia n te ririniman e reke man te man-n-aoraki ae e arana ki n arana ae te human papillomavirus (HPV). Te man n aoraki aei e kona n ewe ngkana e bootaki te aomata ma toana. E na bon riki te aoraki aio nakoia angia ikawai n te taina inanon maiuia.

Angin te tai ao te man n aoraki ae te HPV e na bon kona n toki irouna, ma n tabetai ao te manaoraki aio, e na kona ni karekea te bitaki nakon tein te ririniman ao man onikia nakon te kaentia.

Angiin te tai, e nakon te maan ae 10 te ririki ke e nako riki rikiraken ke ituaki te ririniman n te kaentia man te man-n-aoraki ae te HPV. Te kakaonimaki n tutuo irouia aomata, e na kona ni kuneia ake iai te bitaki n aia ririniman ao n angania te bwain aoraki ni moantaai imwain reken te kaentia.

A mwaiti rinanin bibitaki are a kona n noraki n te ririniman man moan reken manin te HPV ni karokoa ai reken te kaentia. Ngkana iai manin te HPV iroum, tiaki nanona bwa ko a kaentia.

Tamnei 1: Tein bitakin rabwatan te ririniman



“Te kaentia n te ririniman bon teuana te kaentia ae e rangi ni kai totokoaki.”



🌸 I buakoia aomata ake a tuoaki, E nakon 90% mwaitia ake akea manin te HPV irouia, ma a na bon teimatoa n kakaraoa aia tutuo. Ao 10% aomata are e reke irouia manin te HPV ao ana bon kainanoa riki te kakae iaona.

Anga n tutuo iaon te ririniman

N ikotaki ma te iti ibukin totokoan te HPV, te kakaonimaki n tuoan te ririniman e kona ni kauarekeka te aoraki ma te mate man kaentian te ririniman. Kaainakin te buroukuraem ae te National Cervical Screening Programme (NCSP) ma te kakaonimaki n tutuo bon te kabanea n tamaroa ni kawai ibukin kamanoam man kaetian te ririniman bwa ko aonga n teimatoa ni marurung ngkoe ma am utu.

Akea ngkai boon tuoan te ririniman nakoia ainen Te Betebeke. Taiaoka reitaki ma are e tabe iaon aei.

Iai ngkai te anga ae rangin tawe man bebete arona ibukin tuoan te ririniman. Te tutuo aio, ko tuoiko bon iroum ni katoa 5 te ririki.

Te tutuo iaon te HPV, e rangin oomwaaka man etiruru te kukune iaona. E kona ni kaota 10% ma ibuakoia taan tuoaki ake a kaota te bitaki n te ririniman are moan reken te kaentia; are a kona n moantaai n bwainaorakiaki ao man n totokoa reken te kaentia n te ririniman aika mwaiti riki.

Kawain tuoan te ririniman ae boou, e ukora te wairati ke te manaoraki ae kinaaki n arana ae te Human papillomavirus (HPV) are e riki mai iai 95% te kaentia n te ririniman. Te ukeuke aio, e rangin tamaroa ngkana ko tuoko i bon iroum, ke ko angan are tabena te tutuo, ke e anaaki te katoto (sample) man te ririniman.

N na kanga n ataia ngkana i kainanoa te tutuo?

Ko kaungaaki bwa ko na tutuo ngkana:

- Ngkoe te aine ae iai am ririniman;
- Ngkana am ririki e mena 25 ma 69;
- Ngkana ko bon teimatoa ni wene n taanga ma toam ngkai ke n taai aika a tia n nako.

Ngkana e a tia n bane ni kanakoaki am tabo ni kariki ke te hysterectomy, ongora iroum am taokita ngkana ko na bon kainanoa naba te tutuo.

Akea te kanganga n te tutuo ngkana ko bikoukou. Ngkana ko aoraki n aine, ko konaa naba n tutuo, e tii kakawaki ae e aki rangin korakora aorakim bwa e konaa n rotaki iai mwin te tutuo.



“A mwaiti aanga aika a rangi ni bebete ma ni baitii ngkai ibukin tuoan te man n aoraki n ainem.”

🌸 Ibuakoia 180 aomata ake a kaentia aia ririniman ni katoa ririki, 85% aika a tuai n tutuo ke a aki bati n kakaonimaki n tutuo.

Aanga n tutuo ibukin te HPV aika ko kona n rinei

Rinanin nako te tutuo ibukin te HPV

Tera ae ko na kantaningaia

Aron te tutuo

Ibukin te tutuo

Mwin ao Ruamwian te tutuo

1

Tuoan ainen te aine

Aio ae e rangin bwabwainaki ao man taabangaki. Ko na manga bon tuangaki ngkana ko na kainanoa te aekaki n tutuo ae kaokoro.

Ti kaieiniia am QR code man am tareboon ibukin te kabwarabwara.



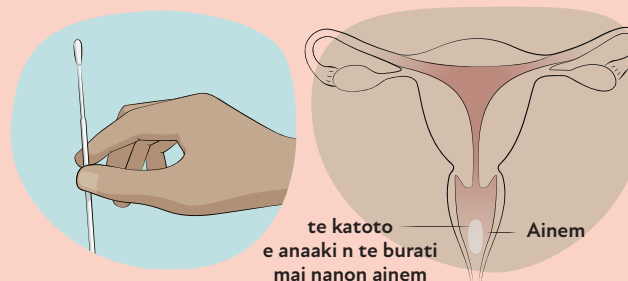
Noora te kabwarabwaraibukin tuoan am ririniman boni iroum CervicalSelfTest.nz

A Te tutuo bon iroum

e taneiai ni karaoaki n te tabo ae e onoti ma n raba n am tai n tutuo. Ko kona n rinea am tabo n tutuo are ko tangiria n aron taabo inanon community, te kaa n tutuo ke uotakin te bwai n tutuo nakon mwengam.

B Ke e kona ni buokiko temanna ae bon beeba iai

Te katoto e anaaki man ainem rinanon te swab ke te burati. Te katoto anne ena tuoaki iai manin te HPV.



Ngkana akea manin te HPV n kuneaki

Am tutuo are imwina e na manga karaoaki imwin 5 ririki (ke 3 te ririki ngkana iai mamaran tautian rabwatam).

Ngkana e kuneaki manin te HPV iroum

E nakon rinanin te HPV are e reke iroum, e na kona ni kainanoaki anaakin te katoto man am ririniman (are e kinaaki n arana ngkoa ae te Smear test ibukin tuoakin te bitaki n am ririniman ngkana iai. Ke ko kona naba ni kanakoaki ba e na karaoaki te colposcopy nakoim ba e na noraki ngkana ko tangira te bwainaoraki.

2

Anaakin te katoto (sample) man te ririniman

Te tutuo ae kinaaki n arana ngkoa ae Smear test. Aio te tutuo ae e rangin kaungaaki nakoia aomata tabeman ao ko inaomata n rinea naba ibukim.

Ti kaieiniia am QR code man am tareboon ibukin te kabwarabwara.

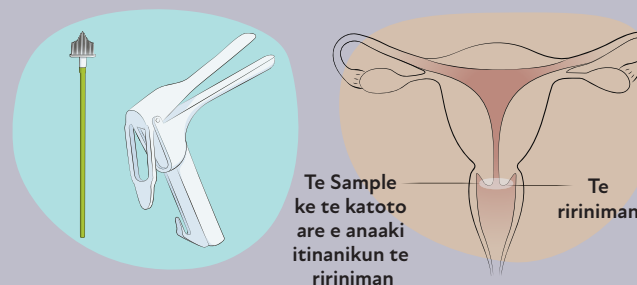


Noora te kabwarabwara ibukin anaakin te katotoo man am ririniman CervicalSample.nz

C Te katoto man te ririniman e kona n karaoaki iroum ae beeba iaona

E kona ni karaoaki n te kiriniki ke n te tabo are e a tia ni katauaki inanon te community ke inanon te kaa n tutuo.

Am tia tutuo e na anai katoto man am ririniman ao e na kabongana te speculum ao te burati ae uarereke. E na tuoaki moa te katoto man am ririnimanibukin manin te HPV, ao ngkana iai ao e na manga noraki bwa iai te bitaki nakon am ririniman ke akea.



Ngkana akea manin te HPV n kuneaki

Am tutuo are imwina e na karaoaki imwin 5 ririki (ke 3 te ririki ngkana iai mamaran tautian rabwatam).

Ngkana e kuneaki manin te HPV iroum

Te Sample ke te katoto e na tuoaki n noraki ngkana iai te bitaki n te ririniman. Imwin noran mwin am tutuo ao ko na kona naba ni manga rinanon te katarataraaki ngkana iai te bitaki n tia n reke nakon am ririniman ibukin bwainaorakiana.

N na kanga ni kaaina te buroukuraem iaon tuoan te ririniman?

1 Noori man kaetii aanga n reitaki nakoim

E kakawaki bwa ko na rin n te NCSP-kabaea aram bwa ngaia angan kaoam, kaokakim ao ao kauringaam am tai n tutuo. Ngkana ko aki koaua bwa e a tia ni bae aram, tareboon n ongora iaon te number ae **0800 729 729**.

2 Kabwanina otam iaon tuoan am ririniman

Ibukin bwaninin rongorongo iaon te tutuo n te ririniman, rineakin te aeka n tutuo ae ko tangiria ma kabaeam am tai n tutuo, tareboonia te nambwa ae akea boona, **0800 729 729** ke kawara ara website ae **TimeToCervicalScreen.nz**

3 Kaogo raoraom ke am utu rongorongon tuoan te ririniman

Ngkana iai raoraom ke am utu ae ko ataia ae e na kona n reke irouna te buoka ibukin tuoan te ririniman, kaongoia ao tibwa otam ao rongorongon te tutuo ae boou are ko bon tuoiko i bon iroum. Antai ae e na ataia, ao e na kona ni buoka totokoan te kabuanibwai nakon maiuia!


Motirawaia moa ke te kan buubai man te NCSP

Ko inaomata n buubai man te NCSP n te tai are ko bon taku, ke ko bon kona n teimatoa ni kaaina te buroukuraem ma ko ti aki kan butimwaei taian maroro ke reitaki. Ko kona n reitaki nakon te buroukuraem ibukin am babaire ma ngkana e a moti am iango bwa ko kan buubai, ti na anganiko te booma ae ko na riai ni kanoaia. Ko kona naba n noora te booma aio iaon ara website. Ti na teimatoa ni kawakin tabeua rongorongom inanon ara system ma te kauring bwa ti na aki manga reitaki nakoim. Rongorongon ibukin am tutuo ao mwin bwaai ni kabane a na bane ni kamaunaki mairoura.

Ko inaomata ni manga oki ni kaaina ara buroukuraem n te ae ko manga tauraai iai.



“Te ninikoria ma te tamaroa bon rikiam.”

 Noora Time to Screen website ibukin aron rikoan ma kawakinan rongorongom man te Burokuraem bwa a na mano ma n aki kona n ukinako.



**Ara katekeraoi ma
ara tangira, alofa,
aro'a, hanisi, loloma,
ofa, nakoimi inanon ami
borau ibukin maurimi.**

[TimeToCervicalScreen.nz](https://www.time tocervicalscreen.nz)

Health New Zealand
Te Whatu Ora

**Te Kāwanatanga
o Aotearoa**
New Zealand Government

**Time
to
screen**

National
Cervical
Screening
Programme